

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

БАР'ЄР ЯК ФЕНОМЕН ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ
(рекомендаційний бібліографічний список)

Упорядник

Самчук Л. І.,
завідувач відділу наукової
інформаційно-бібліографічної
діяльності

На сучасному етапі становлення й розвитку України дедалі актуальнішим завданням педагогіки стає формування всебічно розвинутої особистості. Проте, як засвідчує практика, існують інники, що перешкоджають повноцінному прояву особистості, її самореалізації, самовираженню й самоорганізації та активності як в інтелектуальній, так і в практичній сферах. Такими чинниками є бар'єри, які особистість має подолати або вчасно їм запобігати.

Уперше поняття «педагогічний бар'єр» використано науковцем Л. І. Ярославською та визначно як складне багатоаспектне педагогічне явище, зумовлено факторами внутрішнього і зовнішнього характеру та притаманне всім суб'єктам навчально-виховного процесу, яке перешкоджає, стримує, знижує ефективність і успішність цього процесу [40].

Єдиної класифікації бар'єрів як феномена педагогічного процесу взагалі та навчальної діяльності зокрема не існує. Кожний автор, вивчаючи ту або іншу проблему, «внутрішні перешкоди», «перепони», тобто бар'єри. Залежно від ситуації вчені виділяють специфічні бар'єри, і обґрунтовуючи доцільність застосування певних методів і прийомів їх запобігання.

Зважаючи на актуальність проблеми, фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготовлено рекомендаційний бібліографічний список «Бар'єр як феномен педагогічного процесу», що складається з двох розділів:

1. Бар'єри педагогічної діяльності.
2. Подолання бар'єрів у навчально-виховному процесі.

Список має наскрізну нумерацію. У межах розділів документи розміщено за абеткою авторів і назв. Бібліографічні описи супроводжуються анотаціями. Використовується система гіперпосилань на електронні версії документів. Хронологічні рамки дібраного матеріалу: 2010–2016 рр.

Бібліографічний список розрахований на науковців, викладачів вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації, вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, педагогічних працівників дошкільних і позашкільних навчальних закладів, здобувачів освіти та всіх, кого цікавлять проблеми педагогічних бар'єрів.

1. БАР'ЄРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. **Авдєєва, С. О.** Аналіз психолого-організаційних чинників виникнення бар'єрів у впровадженні інклюзивної освіти в навчальних закладах / Авдєєва С. О. // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія: Психологічні науки / Херсон. держ. ун-т [та ін.]. – Херсон, 2014. – Вип. 1, т. 2. – С. 106–111. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1(2)_20) (дата звернення: 12.09.16).

Проаналізовано психолого-організаційні чинники виникнення бар'єрів у впровадженні інклюзивної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах, зроблено акцент на особливостях бар'єрів, розглянуто можливі шляхи їх подолання.

2. **Глазкова, І. Я.** Бар'єр: фасилітатор або інгібітор пізнавальної активності студентів / Ірина Глазкова // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2014. – Ч. 1. – С. 70–77. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2014_1_11 (дата звернення: 2.09.16).

Стаття присвячена проблемі пізнавальної активності студентів. Доведено, що бар'єри з однаковим успіхом можуть виконувати як творчу, так і деструктивну функцію стосовно діяча, тобто бути або фасилітаторами, або інгібіторами активності людини. Обґрунтовано прийоми штучного створення бар'єрів у навчальному процесі у вищій школі, що сприяють активності студентів.

3. **Глазкова, І. Я.** Бар'єрна педагогіка : монографія / Ірина Глазкова ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Бердянськ : Ткачук О. В., 2014. – 317 с. : іл., табл., портр. – Бібліогр.: с. 243–275.

4. **Глазкова, І. Я.** Експериментальне дослідження рівня обізнаності суб'єктів навчального процесу про педагогічні бар'єри / І. Я. Глазкова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 29. – С. 155–162. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_29_29 (дата звернення: 2.09.16).

Висвітлено результати експериментального дослідження рівня обізнаності суб'єктів навчального процесу про педагогічні бар'єри. Зокрема, встановлено, що студенти, вчителі й викладачі малознайомі з поняттями «педагогічний бар'єр», «бар'єрна педагогіка». Визначено найбільш типові бар'єри в навчальній діяльності студентів та професійній діяльності

вчителів і викладачів, з'ясовано причини їх виникнення. Встановлено ступінь інформованості респондентів щодо технологічного інструментарію запобігання педагогічним бар'єрам або їх подолання.

5. Глазкова, І. Я. Мотиваційні бар'єри навчальної діяльності студентів: суть, типологія, стратегія запобігання / Ірина Глазкова // Гірська шк. Укр. Карпат. – 2015. – № 12/13. – С. 177–180. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gasuk_2015_12-13_62 (дата звернення: 2.09.16).

Обґрунтовано бінарну суть педагогічного бар'єра як феномена освітнього процесу. Автор розглядає класифікацію педагогічних бар'єрів, що можуть з'явитися в процесі навчальної діяльності. На основі експериментальних даних, обґрунтовано доцільність використання тактики підтримки, заохочення і стимулювання в межах стратегії запобігання мотиваційним бар'єрам у навчальній діяльності студентів.

6. Глазкова, І. Я. Навчально-пізнавальні бар'єри: суть, механізми, причини виникнення, типологія / І. Я. Глазкова // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти : зб. ст. за матеріалами наук.-практ. конф. ІХ Ірпінських міжнар. наук.-пед. читань, 26–27 трав. 2011 р., м. Ірпінь / Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2011. – Ч. 1. – С. 209–221. – Бібліогр.: 14 назв.

Стаття присвячена навчально-пізнавальним бар'єрам, які автор ототожнює з когнітивними бар'єрами. Останні розглядаються як пізнавальні труднощі, що супроводжують проблемні ситуації навчально-пізнавальної діяльності. У дослідженні висвітлено суть, механізми, причини виникнення та типологію когнітивних бар'єрів у навчальній діяльності студентів вищих навчальних закладів.

7. Глазкова, І. Я. Педагогічний бар'єр як дидактична проблема [Електронний ресурс] / Глазкова Ірина Яківна // Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe : [офіц. портал організації «Суспільство культурного і наукового прогресу в Центральній та Східній Європі»]. – Текст. дані. – Будапешт, 2013. – Режим доступу: <http://scaspee.com/all-materials/36> (дата звернення: 25.03.16). – Назва з екрана.

Зазначено, що вивчення педагогічних бар'єрів здійснюється на психологічних засадах. Єдиної класифікації бар'єрів не існує як такої, оскільки кожен вчений, вивчаючи ту або іншу проблему, виявляє в ній бар'єри. Залежно від ситуації вчені виділяють специфічні бар'єри, які є перешкодою на шляху виконання певної діяльності або дій. Автор вважає доцільним вивчення розвивального потенціалу педагогічного бар'єру як феномена навчального процесу на основі використання в ролі наукового інструмента концепції бар'єрної педагогіки.

8. Глазкова, І. Я. Проблема бар'єрів у сучасній педагогічній науці / Глазкова І. Я. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя,

2011. – Вип. 14. – С. 129–137. – Бібліогр.: 18 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=REF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Pfto (дата звернення: 31.08.16).

На основі аналізу проблеми бар'єрів у педагогічній науці зроблено висновок, що в межах педагогіки як науки доцільно класифікувати бар'єри на зовнішні й внутрішні, бар'єри педагогічної діяльності, бар'єри навчальної діяльності, бар'єри спілкування. Зазначено, що кожна група бар'єрів поділяється на підгрупи.

9. **Глазкова, І. Я.** Роль і місце педагогічного бар'єру в навчальному процесі ВНЗ / Ірина Глазкова // Гірська шк. Укр. Карпат. – 2013. – № 8/9. – С. 46–49. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gsuc_2013_8-9_17.pdf (дата звернення: 2.09.16).

Висвітлено проблему бар'єрів у навчальній діяльності студентів та зроблено акцент на їх розвивальному потенціалі. Автор обґрунтовує власну типологію бар'єрів навчальної діяльності студентів: мотиваційні, емоційні, пізнавальні, комунікативні, контролю та оцінки. Розглянуто принципи організації навчального процесу з метою реалізації розвивального потенціалу бар'єру.

10. **Глазкова, І. Я.** Типологія бар'єрів навчальної діяльності студентів / Ірина Глазкова // Наук. вісн. Чернівецьк. ун-ту : зб. наук. пр. / Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2011. – Вип. 589 : Педагогіка та психологія. – С. 43–52. – Бібліогр.: 7 назв.

У статті зазначено, що єдиної класифікації бар'єрів не існує як такої, оскільки кожний учений, вивчаючи ту або іншу проблему, виявляє специфічні перешкоди залежно від предмета дослідження. Автор вважає, що в навчальній діяльності студентів доцільно говорити про мотиваційні, емоційні, пізнавальні, комунікативні, контролю та оцінні бар'єри.

11. **Горшеньова, А. М.** Психолого-педагогічні аспекти та бар'єри професійного самовизначення учнів старших класів / А. М. Горшеньова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 31. – С. 465–469. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_31_65 (дата звернення: 2.09.16).

Розглянуто форми і засоби формування професійних інтересів учнів старших класів. Розкрито сутність категорії «професійна орієнтація». Досліджено інтереси та схильності учнів старших класів та умови, за яких ці інтереси й схильності перетворюються на мотиви професійного самовизначення, сформовано принципи вибору майбутньої діяльності.

12. **Гупал, М. О.** Комунікативні бар'єри на початковому етапі вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей та шляхи їх подолання

/ Гупал М. О. // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. / Київ. нац. лінгвіст. ун-т, Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. – Київ, 2013. – № 47. – С. 110–113. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trkov_2013_47_33 (дата звернення: 2.09.16).

Стаття присвячена актуальним питанням викладання іноземної мови професійного спілкування у підготовці студентів немовних спеціальностей до ефективної комунікації в їхньому професійному середовищі.

13. Кожушко, С. П. До питання про сутність, види, причини появи бар'єрів професійної взаємодії [Електронний ресурс] / С. П. Кожушко. // Наук. вісн. Донбасу: електрон. наук. фах. вид. / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Текст дані. – Луганськ, 2012. – № 2. – Бібліогр.: 14 назв. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_2_5 (дата звернення: 20.09.16).

Розкрито сутність і причини виникнення бар'єрів взаємодії. Показано, що бар'єри як перешкоди й обмеження зовнішньої та внутрішньої активності людини є труднощами в обміні думками, досягненні взаєморозуміння та згоди між учасниками будь-якої взаємодії. Розкрито підходи науковців до виокремлення видів бар'єрів взаємодії.

14. Козирєв, М. П. Бар'єри педагогічного спілкування / М. П. Козирєв // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутріш. справ. Серія психологічна / Львів. держ. ун-т внутріш. справ. – Львів, 2013. – Вип. 2. – С. 136–146. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2013_2_16 (дата звернення: 2.09.16).

Розглянуто об'єктивні й суб'єктивні чинники виникнення бар'єрів педагогічного спілкування, поняття бар'єрів та їх функції. Проаналізовано психофізіологічні, інформаційні, оцінні, емоційні й смислові бар'єри педагогічного спілкування.

15. Сербінова, Х. О. Суть та функції пізнавальних бар'єрів навчальної діяльності учнів / Х. О. Сербінова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Київ; Вінниця, 2014. – Вип. 38. – С. 66–69. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_38_14 (дата звернення: 2.09.16).

Розглянуто сутність пізнавальних бар'єрів навчальної діяльності учнів як педагогічного явища та їх безпосередній вплив на кожний структурний компонент навчально-пізнавальної діяльності. Проаналізовано причини виникнення пізнавальних бар'єрів і механізм їх дії. Особливу увагу приділено розгляду функціональної наповнюваності та розкриттю розвивального впливу пізнавальних бар'єрів на навчальну діяльність.

16. **Сербінова, Х. О.** Типологія пізнавальних бар'єрів навчальної діяльності учнів / Х. О. Сербінова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. пр. / Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон, 2014. – Вип. 1. – С. 145–147. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyptp_2014_1_53 (дата звернення: 2.09.16).

Стаття присвячена питанню типологізації пізнавальних бар'єрів навчальної діяльності учнів. Автор розрізняє пізнавальні бар'єри за їх причинною обумовленістю, тяжкістю перебігу, впливом на успішність навчання, психологічними наслідками для особистості, можливостями і способом їх усунення. Основним критерієм типології є процесуальна складова суб'єктивних утруднень у навчальній діяльності відповідно до етапів засвоєння нових знань.

17. **Тинкалюк О.** Види комунікативних бар'єрів студентів-майбутніх економістів у процесі вивчення іноземної мови професійного спілкування / Оксана Тинкалюк // Молодь і ринок. – 2014. – № 7. – С. 79–84. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_7_20 (дата звернення: 2.09.16)

Розкрито сутність комунікативних бар'єрів, що негативно впливають на ефективність професійного іноземного спілкування студентів, та з'ясовано причини їх виникнення. Наведено коротку характеристику комунікативних бар'єрів та визначено умови їх подолання у процесі вивчення іноземної мови.

18. **Харченко, Л. П.** Морально-психологічні бар'єри в спілкуванні соціального педагога / Л. П. Харченко // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2013. – № 23, ч. 1. – С. 34–43. – Текст статті доступний в Інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_23\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_23(1)_6) (дата звернення: 21.09.16).

Розглянуто етичні бар'єри спілкування: наявність суперечностей між етичними знаннями та рівнями їх практичної реалізації, несформованість етичних установок на розуміння, етичне лицемірство, консерватизм етичних установок, етична агресія, етична відстороненість, дефіцит духовної близькості, етична зрозумілість. Розкрито принципи ведення суперечок, головними з яких є принцип терпимого ставлення до інакочисливців, коректного ведення суперечки, принципи поетапного просування до істини, принципи поваги до особистості опонента.

19. **Ярославська, Л. І.** До питання про сутність поняття «бар'єр» і «педагогічний бар'єр» / Ярославська Л. І. // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2008. – Вип. 20. – С. 165–170. – Бібліогр.: 18 назв.

Виокремлено основні напрями і підходи, за якими психологи й соціологи визначають поняття «бар'єр» і «психологічний бар'єр». На основі аналізу цих підходів визначено сутність поняття «педагогічний бар'єр» в педагогіці

як будь-яку перешкоду на шляху до успішної й ефективної навчально-виховної діяльності.

2. ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

20. Атаманчук, Н. М. Арт-терапія як засіб вивчення та подолання бар'єрів у спілкуванні підлітків / Ніна Михайлівна Атаманчук // Наука і освіта. – 2015. – № 3. – С. 12–16. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2015_3_4 (дата звернення: 2.09.16).

Стаття присвячена вивченню ізотерапії мистецтвом як засобу розв'язання діагностичних задач і подолання психологічних бар'єрів у спілкуванні підлітків. Виявлено, що більшість досліджуваних підлітків мають низький рівень комунікативних здібностей. Це є прямим наслідком психологічних бар'єрів спілкування, що відображається на соціальному статусі в класі, впливає на низький рівень устремлень і творчих здібностей учнів, зумовлює слабку навчальну успішність.

21. Гапонова, В. М. До питання розробки технології подолання комунікативних бар'єрів на занятті з іноземної мови / Валентина Миколаївна Гапонова. // Вісн. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України : електрон. наук. фах. вид. / Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2013. – Вип. 2. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_2_7 (дата звернення: 2.09.16).

Розроблено технологію подолання комунікативних бар'єрів з метою досягнення ефективності вивчення іноземної мови курсантами-прикордонниками у вищому військовому навчальному закладі. Визначено структуру, сутнісні ознаки й особливості застосування технології в процесі вивчення іноземної мови.

22. Глазкова, І. Я. Дидактичні прийоми запобігання емоційним бар'єрам у навчальному процесі / І. Я. Глазкова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 30. – С. 124–130. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_30_22 (дата звернення: 2.09.16).

Визначено емоційний бар'єр у навчальному процесі як внутрішню реакцію на зовнішній бар'єр, що втілюється в певних емоційних станах і супроводжує негативні наслідки діяльності. Праналізовано причини виникнення та типологію емоційних бар'єрів студентів. Особливу увагу приділено дидактичним прийомам запобігання емоційним бар'єрам у навчальному процесі.

23. **Глазкова, І. Я.** Компетентність запобігання та подолання бар'єрів: методологічні орієнтири дослідження / Ірина Глазкова // Наук. зап. [Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка]. Серія: Педагогічні науки / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2013. – Вип. 120. – С. 109–117. – Бібліогр.: 13 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_120_20 (дата звернення: 2.09.16).

Стаття присвячена конкретно-науковому рівню методологічних підходів до розкриття проблеми формування у майбутнього вчителя компетентності запобігання бар'єрам та їх подолання. Зокрема, розглянуто положення компетентнісного підходу, обґрунтування яких забезпечує науково-методичні засади формування компетентності запобігання бар'єрам та їх подолання студентами ВНЗ педагогічного профілю.

24. **Глазкова, І. Я.** Конкретно-науковий рівень методологічних підходів до розкриття проблеми компетентності запобігання і подолання бар'єрів у майбутнього вчителя / І. Я. Глазкова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / Крим. гуманітар. ун-т. – Ялта, 2012. – Вип. 37, ч. 2. – С. 195–202. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2012_37\(2\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2012_37(2)_33) (дата звернення: 21.09.16).

Обґрунтовано положення компетентнісного, особистісно-діяльнісного, суб'єктного, антропологічного, акмеологічного та ресурсного підходів до проблеми формування компетентності запобігання бар'єрам та їх подолання майбутніми вчителями в процесі професійної підготовки.

25. **Глазкова, І. Я.** Подолання бар'єрів навчальної діяльності студентів ВНЗ як педагогічна проблема / Ірина Глазкова // Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. – 2013. – № 2. – С. 304–309 : табл. – Текст статті доступний в Інтернеті: <http://social-science.com.ua/article/1084> (дата звернення: 2.09.16).

Обґрунтовано стратегію подолання бар'єрів у навчальній діяльності. До технологічного арсеналу запропонованої стратегії, на думку автора, входять відповідні способи (конструктивний, деструктивний, нейтральний) і тактики (розвивальна, захисна, депресивна, афективно-агресивна та пасивна). Особливу увагу приділено способам подолання бар'єрів у навчальній діяльності студентів.

26. **Глазкова, І. Я.** Стратегії подолання бар'єрів навчальної діяльності / Глазкова І. Я. // Наук. скарбниця освіти Донеччини. – 2011. – № 2. – С. 89–93. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=REF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=NsoD (дата звернення: 2.09.16).

Стаття присвячена проблемі стратегій подолання бар'єрів студентами у навчальній діяльності. Проаналізовано три способи подолання бар'єрів. зазначено, що функціонування стратегій забезпечується певними функціями.

27. Кобзар, О. І. Засоби подолання психологічного бар'єру у студентів на заняттях з англійської мови / Кобзар О. І., Лешньова Н. О. // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки = Преподавание языков в высших учебных заведениях на современном этапе. Межпредметные связи. Научные исследования. Опыт. Поиски : зб. наук. пр. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2013. – Вип. 23. – С. 37–43. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmvmv_2013_23_7 (дата звернення: 2.09.16).

У статті розглянуто форми і методи навчання англійської мови, що сприяють усуненню психологічного бар'єра у студентів: рольова гра, проблемне навчання, гумористичні ситуації. Подано практичні рекомендації щодо використання в навчальному процесі.

28. Коваленко, Л. Формування лінгвокультурної компетенції студентів як один із способів подолання комунікативних бар'єрів / Лариса Коваленко, Алевтина Шелякіна // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. пр. / Нац. авіац. ун-т. – Київ, 2013. – Вип. 28. – С. 320–328. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvnz_2013_28_34 (дата звернення: 31.08.16).

Стаття присвячена дослідженню ролі мовних центрів у подоланні комунікативних бар'єрів шляхом формування лінгвокультурної компетенції студентів.

29. Козирєв, М. П. Комунікативні бар'єри спілкування та шляхи їх подолання / М. П. Козирєв // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутріш. справ. Серія психологічна / Львів. держ. ун-т внутріш. справ. – Львів, 2014. – Вип. 1. – С. 201–211. Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2014_1_24 (дата звернення: 21.09.16).

Розкрито поняття, особливості, характеристику, причини виникнення комунікативних бар'єрів спілкування та шляхи їх запобігання і подолання. Проаналізовано погляди вчених, які досліджували цю проблему.

30. Полякова, І. В. Подолання бар'єрів розвитку креативності у процесі професійного навчання майбутніх учителів початкової школи / І. В. Полякова // Наука і освіта. – 2011. – № 4, ч. 2. – С. 317–320. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=PREF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=NiO (дата звернення: 12.09.16).

У статті теоретично обґрунтовано бар'єри розвитку креативності та визначено фактори їх подолання в процесі професійного навчання майбутніх учителів початкової школи.

31. Глазкова, І. Я. Проблема психологічних бар'єрів у зарубіжній педагогічній науці / Глазкова І. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – Вип. № 13. – С. 54–60. – Бібліогр.: 14 назв.

Узагальнено досвід зарубіжних науковців, зокрема З. Фрейда, Б. Скіннера, К. Гольдштейна, К. Роджерса та інших, щодо суті психологічного бар'єра, визначено підходи до природи цього явища.

32. Глазкова, І. Я. Сутність психологічних бар'єрів / Глазкова І. Я. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – Вип. № 15. – С. 85–92 : табл. – Бібліогр.: 21 назва.

Розглянуто зміст понять «перешкода», «утруднення», «конфлікт», що в науковій літературі часто вживаються як тотожні до поняття «бар'єр». Поняття «психологічний бар'єр» визначено в різних площинах: і як психологічний стан, що блокує активність людини, і в руслі впливу минулого інтелектуального досвіду на прояв нового, а також як внутрішній фактор, зумовлений психологічними особливостями людини.

33. Массанов, А. Психологічні бар'єри у професійному самовизначенні особистості / Анатолій Массанов // Психологія і суспільство. – 2014. – № 2. – С. 73–89. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psis_2014_2_8 (дата звернення: 2.09.16).

Теоретично обґрунтовано цілісну концепцію психологічних бар'єрів у професійному самовизначенні особистості на засадах системного, діяльнісного та особистісного підходів. Розглянуто сутність бар'єрів та встановлено умови їх подолання в системі психолого-педагогічного супроводу профорієнтаційної роботи.

34. Соцька, М. В. Подолання психологічних бар'єрів при впровадженні інновацій у навчальних закладах / Соцька М. В. // Таврійський вісн. освіти. – 2013. – № 3. – С. 264–267. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2013_3_46 (дата звернення: 2.09.16).

У статті розглянуто типи психологічних бар'єрів, причини їх виникнення та шляхи запобігання і подолання.

35. Старовойт, О. Проблема подолання соціально-психологічних бар'єрів інноваційної діяльності особистості / Олена Старовойт // Вісн. Ін-ту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т розвитку дитини. – Київ, 2014. –

Вип. 34. – С. 55–63. – Бібліогр.: 19 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_34_11 (дата звернення: 2.09.16).

Розглянуто основні шляхи подолання соціально-психологічних перешкод інноваційної діяльності особистості. Зазначено, що ставлення особистості до інновацій активно впливає на успіх становлення і прийняття суспільних і культурних змін. Складність будь-якої інновації як нової духовної реальності виявлено і в зіткненні інтересів з організаційними структурами як елементами і носіями стабільності й міцності.

36. Щербань, І. Подолання комунікативних бар'єрів на заняттях з іноземної мови / Ірина Щербань // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2013. – Ч. 1. – С. 369–375. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2013_1_48 (дата звернення: 2.09.16).

Стаття присвячена особливостям подолання комунікативних бар'єрів студентів у процесі навчання іноземної мови. На основі теоретичного дослідження дано дефініцію поняття «комунікативний бар'єр», встановлено причини їх виникнення та визначено умови подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах.

37. Ягоднікова, В. В. Проблема антиінноваційних бар'єрів у виховній діяльності педагогів / Ягоднікова В. В. // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. – Кам'янець-Подільський, 2013. – Вип. 13. – С. 162–167. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprrp_2013_13_33 (дата звернення: 2.09.16).

Проаналізовано особистісні бар'єри педагогів до інноваційної виховної діяльності. Розкрито сутність психолого-педагогічних та соціально-педагогічних методів профілактики й подолання антиінноваційних бар'єрів у виховній діяльності педагогів.

38. Ягупов, В. В. Бар'єри педагогічного спілкування: чому виникають і як подолати / Ягупов В. В., Куцов В. Г. // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / МОН України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Акад. міжнар. співробітництва з креативної педагогіки. – Київ; Вінниця, 2010. – № 66, ч. 1. – С. 45–50. – Бібліогр.: 10 назв.

Проаналізовано причини виникнення бар'єрів у педагогічному спілкуванні, з'ясовано їх зміст та запропоновано механізми подолання.

39. Ярославська, Л. І. Аналіз проблемних і виховних ситуацій на заняттях з іноземної мови та їхня роль у процесі подолання педагогічних бар'єрів / Л. І. Ярославська // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2012. – Вип. 31. – С. 223–231 : іл. – Бібліогр.: 13 назв.

Висвітлено проблему подолання педагогічних бар'єрів у студентів шляхом здійснення на заняттях з іноземної мови аналізу проблемних і виховних ситуацій. Подано поради щодо ефективної організації та проведення на заняттях аналізу проблемних і виховних ситуацій із метою формування вмінь студентів запобігати педагогічним бар'єрам та долати їх.

40. Ярославська, Л. І. Дидактичні умови подолання педагогічних бар'єрів у процесі навчального співробітництва викладачів і студентів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія навчання»/ Ярославська Людмила Ігорівна ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2010. – 20 с.

Обґрунтовано й уточнено зміст понять «педагогічний бар'єр», «навчальне співробітництво». Виявлено особливості навчального співробітництва викладачів і студентів, уточнено критерії та показники успішного подолання ними педагогічних бар'єрів. Розглянуто дидактичні умови подолання педагогічних бар'єрів та експериментально перевірено їх ефективність. Проаналізовано педагогічні методи подолання педагогічних бар'єрів у процесі навчального співробітництва викладачів і студентів.

41. Ярославська, Л. І. Ефективність дидактичних умов подолання педагогічних бар'єрів: аналіз результатів експерименту / Ярославська Л. І. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – Вип. № 18. – С. 316–320 : табл. – Бібліогр.: 4 назви.

Висвітлено актуальну проблему подолання педагогічних бар'єрів у вищій школі. Проаналізовано основні результати експерименту, спрямованого на виявлення впливу дидактичних умов на успішність подолання педагогічних бар'єрів.

42. Ярославська, Л. І. Розвиток рефлексивних умінь майбутніх учителів як чинник подолання бар'єрів педагогічної діяльності / Л. І. Ярославська // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2013. – Вип. 33. – С. 250–256. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2013_33_32 (дата звернення: 2.09.16) .

Висвітлено проблему подолання бар'єрів педагогічної діяльності шляхом формування у майбутніх учителів рефлексивних умінь. Проаналізовано основні існуючі в науковій педагогічній літературі класифікації бар'єрів педагогічної діяльності. Виокремлено основні рефлексивні вміння студентів. Запропоновано шляхи формування рефлексивних умінь майбутніх учителів.